

הנחיות להכנת מקרה קצר לאנשי חינוך

שלום רב וברוכה הבאה לתהליך ההסמכה הרשמי של ארגון DIR ישראל! אננו מברכות אותך על רצונך להתחיל בתהליך ההסמכה של מודל ה-DIR. משך הסמינר הוא ארבעה ימי לימוד מלאים (סה"כ 47 שעות אקדמיות).

הסבר מפורט יותר לגבי התנהלות הסמינר תוכלי לקרוא במסמך "הנחיות כלליות לתהליך ההכשרה" באתר הארגון. מצאנו, כי תהליך הבחירה במקרה, ההכנה שלו, ההצגה בסמינר (כולל הבחירה בקטעי וידאו קצרים) והדיונים על עבודתך, הם הדרך הטובה ביותר להעמיק את החשיבה שלך אודות מודל ה-DIR. היתרון בסמינר מסוג זה הוא האפשרות להציג את המקרה שלך בפני קבוצה תומכת ובטוחה ולהיחשף למגוון אנשי טיפול וחינוך, כמו גם למדריכות, שאינן המדריכות הקבועות שלך. חשוב לזכור, כי ימי הסמינר מיועדים ללמידה. הסמינר אינו מהווה תחליף להדרכה אישית שלך. במסמך פרטים רבים. אגא, הקפידו לקרוא בעיון את ההנחיות המופיעות כאן, כדי להגיע מוכנה לסמינר ההסמכה.

הדרישות המקדימות לכניסה לסמינר בשלב זה כוללות:

- השתתפות בתהליך הדרכה אישי או קבוצתי המועבר ע"י מדריכה אשר סיימה בהצלחה לפחות שלושה שלבים בתהליך ההכשרה ושהינה מדריכה מוכרת ומאושרת להדרכה על ידי ארגון DIR ישראל.
- **במסגרות ציבוריות בלבד**, (אשר עובדות על פי עקרונות מודל ה-DIR) תוכלי לקבל הדרכה ממדריכה **ממקצוע טיפולי**, שסיימה שלב שני ובלבד שמקבלת 'הדרכה על הדרכה' על ההדרכה למועמדת הספציפית. הדרכה על הדרכה תינתן ע"י מדריכה מוסמכת שסיימה את כל שלבי ההכשרה.
- צבירה של מספר שעות ההדרכה הנדרש לשלב זה (10 שעות הדרכה פרטנית למקרה קצר, או הדרכה קבוצתית ע"פ יחסי ההמרה הנדרשים).
- **מפתח ההמרה** – המרת שעות הדרכה קבוצתית לשעות הדרכה פרטנית תיעשה ע"פ חלוקת סך השעות הכולל שניתנו לקבוצה במס' המשתתפים בה, בתוספת מספר השעות בהן הציגה המודרכת מקרה וקיבלה עליו הדרכה ישירה בקבוצה.
- ניתן להגיע לסמינר הראשון גם אם טרם השתתפת בקורס עקרונות.

מסמך זה כולל שני חלקים עיקריים:

חלק ראשון: הנחיות להצגת המקרה הקצר עבור אנשי חינוך.

חלק שני: הנחיות לכתיבת הדף המלווה אשר יינתן לקבוצה בעת ההצגה.

* ההנחיות כתובות בלשון נקבה, אך מיועדות לנשים ולגברים כאחד.

חלק ראשון: הנחיות כלליות להצגת המקרה הקצר

בהצגת המקרה הקצר בסמינר, ברצוננו לראות כיצד את יוצרת אינטראקציה מותאמת עם הילד אותו בחרת להביא, בזמן ה-Floortime. עבודת ה-Floortime שתראי צריכה לכלול התאמה של האסטרטגיות בהן בחרת לשלב ההתפתחותי שבו הילד מתפקד ולפרופיל שלו, כמו גם את היכולת להמשיג את הבחירות הללו. יש חשיבות רבה להתייעצות עם המדריכה בבחירת מקרה העונה על דרישות תהליך ההסמכה.

שימי לב:

- רצוי לבחור מקרה בו ניתן לראות תהליכיות והתפתחות **ביכולת שלך** לקיים Floortime מותאם לילד, תוך שימוש במגוון אסטרטגיות Floortime.
- מומלץ להתמקד ב-3 עד 6 חודשי טיפול בהם תודגם עבודתך הטיפולית (ובכל מקרה לא למעלה משנה).
- אין הכרח לבחור מקרה המשקף תהליכיות והתפתחות משמעותיות ביחס לנקודת התחלה עבור הילד והמשפחה. נרצה להתמקד בשלב זה בחשיבה הטיפולית שליוותה את תהליך ההתערבות המקצועית ולא דווקא בתוצאות!
- וודאי כי ברשותך אישור הורים כתוב וחתום להצגת הילד שבטיפול, כולל סרטוני וידאו, וכן הקפידו להסתיר כל פרט מזהה במסמכים.

פרטים טכניים לגבי ההצגה בקבוצה:

הזמן המוקדש להצגת המקרה המורחב הוא **45 דקות** בחלוקה הבאה:
עד 20 דקות להצגת הרקע, הפרופיל האינדיבידואלי, שלבי ההתפתחות, התהליך הטיפולי, ניתוח קטעי הווידאו וההתבוננות הרפלקטיבית.
6-8 דקות להצגת ה-Floortime, באמצעות קטעי וידאו ערוכים.
20 דקות לדיון הקבוצתי.

הקפידו לא להאריך מעבר למספר דקות לגבי הרקע המשפחתי בעת הצגת המקרה, כך שישאר לך זמן לתיאור הפרופיל, השלבים, קטעי הווידאו והתהליך הטיפולי.

את תיאור המקרה הקצר אין חובה להציג באמצעות מצגת PPT

בהצגת המקרה הקצר בקבוצה נבקש לראות את היכולות הבאות:

- היכולת ליצור אינטראקציה מותאמת בזמן ה-Floortime עם הילד, כולל התאמה של האסטרטגיות לשלב ההתפתחותי שבו הילד מתפקד ולפרופיל שלו.
- היכולת לבחון את יחסי הגומלין של הילד איתך, להעריך את יכולותיו ההתפתחותיות תפקודיות של הילד (FEDL) ולהבין כמה שניתן את הפרופיל הסנסו-מוטורי-אפקטיבי-שפתי שלו.
- היכולת לנתח את הרציונל אשר הנחה אותך בהתערבות המשחקית וכן, לזהות את החוויה שבה התנסית במהלך ההתערבות עם הילד.
- היכולת ליישם את הבנתך לגבי מושגי הבסיס של מודל ה-DIR בעבודת Floortime עם ילד מסויים (שימוש באפקט, יישום אסטרטגיות של ויסות הדדי, הבנת ההשפעות ההדדיות בין ה-D, ה-I וה-R וכד')

במהלך הצגת המקרה הקצר נבקש להתייחס למרכיבים העיקריים הבאים:

- תיאור הילד ומשפחתו
- תיאור ההתערבות החינוכית
- התבוננות רפלקטיבית

1. תיאור הילד ומשפחתו:

- **תיאור קצר ורלוונטי של הילד.**
- **רקע התפתחותי הרלוונטי להצגת המקרה.** שקלי להיעזר בנקודות על פי ציר הזמן שתכניי בדף המלווה, כדי לשקף נקודות ומאפיינים חשובים בהצגה שלך ולחסוך זמן.
- **אבחנה NDRC type:** (מתוך ה-DMIC) בתחילת הקשר הטיפולי. התייחסי גם לאבחנות נוספות אם היו ולהערכות שביצעת בהתאם למקצוע האם שלך (הערכה תפקודית-חינוכית).
- **פרופיל משפחתי:** תארי בקצרה את הפרופיל המשפחתי, כפי שבא לידי ביטוי בקשר עם צוות הגן.
- **תיאור שלבי ההתפתחות** בתחילת תקופת הטיפול (FEDL).
- צייני מה היה הטווח התפקודי בתחילת הטיפול ופרטי אילו איכויות מתוך כל שלב היו קיימות בצורה מבוססת ואילו עדיין היוו אתגר ובאילו מצבים. צייני אם השלב לא היה מצופה מבחינת הגיל הכרונולוגי. מומלץ לתת דוגמאות להמחשה מתוך תהליך ההיכרות ו/או ההערכה.
- כאשר חינוך, אנא צייני אתגרים משמעותיים שעלו במהלך ההערכה שלך ושל הצוות הטיפולי במסגרת החינוכית ביחס לילד.
- **הערכה:** היעזרי בשאלון ה-FEAS, כדי להעמיק את הבנתך בניתוח השלבים ההתפתחותיים. אין צורך לקודד את השאלון, אך יש צורך להכיר אותו על ידי ניתוח קטע וידאו אחד לפחות. העזרי גם בטבלאות השלבים של ד"ר שרינה וידר (מצורפות למייל הנשלח עם האישור להרשמה לסמינר).
- **תיאור מאפייני הפרופיל סנסורי-מוטורי וכיצד בא לידי ביטוי בתפקוד הילד בתחילת תקופת הטיפול** (על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים).
- התייחסי לתפקוד מערכות החוש – טקטילי, וסטיבולרי, פרופריוצפטיבי, ויזואלי, אודיטורי, חוש הריח, אנא התייחסי לאינטגרציה שבין מערכות החוש השונות ותארי כיצד אלה באות לידי ביטוי בהתנהגות הילד בטיפול או במסגרת החינוכית ו/או הביתית. פרטי לגבי יכולות העיבוד של הילד בערוצים השונים (חזותי-מרחבי ואודיטורי-מרחבי) וכך גם לגבי יכולות התכנון והרצף. התייחסי לתגובות הסנסוריות של הילד (האם מדובר בתגובות יתר, תת-תגובות, חיפוש סנסורי או פרופיל מעורב) ולרמת העוררות שלו במצבים שונים (האם רמת העוררות מותאמת לפעילות? האם יש קושי במעבר בין רמות עוררות, מה משפיע על רמות העוררות של הילד וכו'). תני דוגמאות שונות מהיכרותך עם הילד, דרכן אפשר לראות את הפרופיל הייחודי שלו. צייני מה מאפייניו של הילד בתחילת הטיפול על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים. במידה והיה שימוש בכלי הערכה סטנדרטי יש לציין זאת.
- **פרופיל תקשורתי שפתי** תארי את הפרופיל התקשורתי השפתי של הילד בתחילת הטיפול (על פי הבנתך ועל סמך התייעצות עם גורמי מקצוע רלוונטיים) ככל הניתן, נסי להתייחס בנפרד לרכיבי תקשורת, הבנת שפה והבעת שפה על מרכיביהם השונים (תוכן, צורה ושימוש). התייחסי אל יכולותיו התקשורתיות של הילד – מהן כוונותיו התקשורתיות? האם קיים מגוון כוונות? מהי איכות ותדירות הכוונות? באילו אמצעי הבעה תקשורתיים הילד משתמש – האם מעביר מסרים בצורה בלתי מילולית או מילולית? האם קיים שימוש בתת"ח?
- **התייחסי ליכולות השפתיות של הילד** – באיזה שלב התפתחותי מצויה השפה שלו? תארי את יכולתו להיענות ולהבין שפה מילולית ולהביע את רעיונותיו וכוונותיו. השתדלי לתאר את שפתו של הילד תוך התייחסות

למרכיבי הצורה (אורך המבעים, שטף, עוצמה וכו') התוכן (עולם הלקסיקון השפתי) והשימוש שעושה הילד בשפתו.

התייחסי אל האופן שבו משפיע רכיב השפה על יכולתו של הילד להיות באינטראקציה ולטפס בשלבים ההתפתחותיים ותארי גם את האופן שבו הפרופיל הסנסורומטורי משפיע על היכולות השפתיות השונות ועל התפתחותן.

2. תיאור ההתערבות המקצועית

- **שלבים התפתחותיים:** צייני מה היה הטווח התפקודי (לדוגמה בין שלבים 1 ל-3) בתחילת תהליך ההתערבות ופרטי אילו איכויות מתוך כל שלב היו קיימות בצורה מבוססת ואילו היוו אתגר ובאילו מצבים. מומלץ לתת דוגמאות להמחשה מתוך תהליך ההיכרות ו/או ההערכה.
- צייני באילו **אסטרטגיות התערבות של Floortime** השתמשת בתוכנית ההתערבות כפי שבאים לידי ביטוי בקטעי הוידאו. נמקי את הבחירות הללו. יש לציין אילו אסטרטגיות מאפשרות "טיפוס" בסולם ההתפתחותי; בכל שלב ומדוע; יש לציין מהם תהליכי העיבוד הסנסורי המאפיינים את הילד ולהדגים זאת מתוך קטעי הוידאו.
- **תארי מה כללה ההתערבות המקצועית** הישירה שלך עם הילד ובאיזה סטיג התקיימו מפגשי ה-Floortime שלך עמו. הרחיבי ככל שניתן על מקומך כאשת חינוך בעבודה עם הילד – אילו התאמות נעשו בבניית התוכנית האישית לצרכים הפרטניים של הילד.
- **ספרי מה היה תפקידך במערך הרב־מקצועי** בעבודה עם המשפחה ותארי את מסגרת הקשר שלך עם הילד והמשפחה במהלך אותה התקופה. התייחסי לאופן העבודה האישית שלך עם המשפחה וליחסים שלך עמה.
- **היבטים תרבותיים:** קחי בחשבון הקשרים תרבותיים והסבירי כיצד הם משפיעים או עשויים להשפיע על האינטראקציה בין הילד לצוות הגן בזמן ה-Floortime ובזמנים אחרים.
- **שתפי מה היו ההבנות** שביססת לאורך התהליך ביחס למרכיביו השונים של המודל (D-I-R) ומה הן מחשבותיך על האופן בו הללו השפיעו על תהליך ההתערבות ועל השתנות העבודה עם הילד.
- **תארי את התמונה התפקודית של הילד בתום תהליך ההתערבות** המוצג. ערכי השוואה ביחס להיבטים שתוארו בשלב ההערכה וברקע וצייני מה התובנות שרכשת לגביהם במהלך הטיפול. התייחסי לשינויים שחלו בשלבי ההתפתחות (FEDL) ובפרופיל הסנסו-מוטורי-אפקטיבי-שפתי של המטופל כפי שבאו לידי ביטוי בסוף התקופה המוצגת. שימי דגש על השאלה האם וכיצד השפיעו הפרופיל האישי של הילד ושלבי ההתפתחות בהם הוא מתפקד על השתתפותו במהלך היום בגן/בכיתה (בפעילויות השונות ובזמנים השונים ביום).
- שתפי האם – ואם כן, כיצד, השפיעו היכרותך עם הילד לאורך תקופת ההתערבות על תכנון התכנית האישית שלו בגן/בכיתה.
- **רפלקציה כוללת על התהליך** – תארי מה התאפשר ומה לא התאפשר במסגרת הזמן והמערך הטיפולי שבו הילד טופל ומה את מזהה כעוצמות וכאתגרים בתכנית הטיפולית והגנית. בנוסף לכך, התייחסי להתערבויות, שלדעתך יידרשו בעתיד.

בחירת קטעי הוידאו:

קטעי הוידאו שתבחרי אמורים להמחיש את תהליך ההתערבות המקצועית אותו תתארי בפני הקבוצה. מטרתם לשתף את חברי הקבוצה בתהליך המתואר ולהדגים את התימות המרכזיות אותן בחרת להאיר בתהליך.

קטעי הוידאו חייבים להדגים יישום התערבות ישירה של Floortime על ידך עם הילד. (אין להביא קטעי וידאו של הצוות החינוכי במשחק עם הילד).

בחרי קטעי וידאו שבהם רואים אותך מיישמת Floortime עם הילד **מנקודות זמן שונות** של תוכנית ההתערבות, המשקפות את התהליך (התחלה-אמצע-סוף של התקופה המוצגת).

פרטים טכניים של קטעי הווידאו:

- בחרי **3 קטעי וידאו** מנקודות זמן שונות לאורך תהליך ההתערבות
- קטעי הווידאו צריכים להיות **ערוכים במדויק** לצורך ההצגה ללא קשר לאופן בו תבחרי להציג את המקרה בקבוצה (אם בעזרת מצגת או לא).
- יש להקפיד שכל קטע וידאו יהיה באורך של לפחות **שתי דקות ברצף** וללא עריכה.
- משך כל הקטעים ביחד – **6-8 דק'** לכל היותר.
- יש להביא את קטעי הווידאו על גבי שני גיבויים (מחשב אישי/דיסק און קי), דיסק און קי נוסף ובו קטעי הווידאו של המקרה המוצג והדף המלווה, יינתן למנחות הקבוצה בתחילת הצגת המקרה ויוחזר אליך בתום הסמינר.

בעת הצגת קטעי הווידאו בקבוצה:

- התייחסי בנפרד לכל קטע וידאו בנפרד ופרטי מהן אסטרטגיות ה־Floortime שבהן בחרת להשתמש והסבירי את הבחירה, בהתייחס להתאמתן לפרופיל החושי־רגשי והשפתי ולשלבי ההתפתחות של הילד באותו הזמן.
- לפני הצגת קטעי הווידאו יש לתת תיאור קצר של הילד: גילו בזמן צילום קטע הווידאו, השלב שבו נמצאת תכנית ההתערבות וכל פרט אחר הנראה לך רלוונטי.
- לאחר מכן, יש לספר בקצרה מה נראה בקטע הווידאו: לתאר את האינטראקציה הנצפית בקטע, באילו שלבים FEDL (Level Developmental Emotional Functional) הילד מתפקד, כיצד בא לידי ביטוי הפרופיל הסנסו־מוטורי־אפקטיבי והשפתי שלו, באילו אסטרטגיות של Floor time השתמשת בקטע הווידאו ומדוע.
- במהלך הצפייה המשותפת בקטעי הווידאו ננסה להבין מה נדרש כדי להיות באינטראקציה זורמת (continues flow) עם הילד. אנו רוצים להתבונן על מה שקורה בפועל עם הילד ולהבין מה צריך לעשות, כדי לעזור לו לטפס בסולם ההתפתחותי, מהן האסטרטגיות המתאימות בכל שלב, מהם תהליכי העיבוד הסנסורי אשר מאפיינים אותו ומה הפרופיל השפתי שלו וכיצד הוא משפיע על האינטראקציה.

3. התבוננות רפלקטיבית:

- פרטי כיצד מודל ה־DIR השפיע עליך באופן אישי ועל עבודתך עם הילד והמשפחה.
- התייחסי לפרופיל הסנסו־אפקטיבי שלך – מה מאפיין אותך בעבודה בכלל ועם הילד והמשפחה הייחודיים, במה הפרופיל הייחודי שלך תרם או הקשה עלייך בטיפול ובהתמודדות עם האתגר שבעבודה עם הילד והמשפחה, מה למדת על עצמך ומה האתגרים שעדיין עומדים בפנייך מבחינת תהליך ההתפתחות המקצועית שלך.

*הנך מוזמנת לשתף בכל תובנה או מחשבה שיש לך ביחס לתהליך ההתערבות המוצג.

חלק שני: הכנת הדף המלווה

מטרתו של מסמך זה היא לתמצת את החומר עליו מתבסס תיאור המקרה אותו תציגי בסמינר. אורכו של המסמך המלווה בתיאור מקרה קצר לא יעלה על 5 עמודים, המוגשים בקובץ word, גודל גופן 12 עם רווח של שורה וחצי.

אם בחרת להציג את המקרה בקבוצה בעזרת מצגת, יש להכין את המסמך המלווה על-פי ההנחיות ולהדפיס שני עותקים, שיינתנו למנחות הקבוצה בתחילת הצגת המקרה (ויועברו אח"כ לתיק האישי). אם בחרת להציג את המקרה בקבוצה שלא בעזרת מצגת, עלייך להדפיס 12 עותקים אשר יחולקו בין משתתפי הקבוצה בסיום ההצגה עליך לאסוף את כל הדפים (למעט 2 העותקים שניתנו למנחות).

אנא הקפידו להסוות כל פרט מזהה לגבי הילד ומשפחתו.

את הדף המלווה יש להביא על דיסק און-קי יחד עם קטעי הווידיאו. הדיסק און-קי יוחזר לך בסיום הסמינר.

התייחסי במסמך זה לנקודות המפורטות מטה בלבד (אין צורך להרחיב בדף המלווה על כל התכנים אליהם התבקשת להתייחס במסמך ההנחיות להצגת המקרה).

במהלך הצגת המקרה אין צורך להציג את הדברים על פי הסדר של הדף המלווה.

- **רקע כללי** – הקדמה קצרה הכוללת התייחסות לסיבות לבחירת המקרה להצגה בסמינר זה ורקע כללי על הילד ומשפחתו.
- **ציר הזמן** – הצגת אירועים משמעותיים בחיי הילד והמשפחה, תוך ציון זמן (חודש ושנה) של התרחשותם, גיל הילד ותיאור האירוע במספר מילים. ניתן להציג את ציר הזמן כרשימה בסדר כרונולוגי, בגרף או בטבלה.
- **רקע התפתחותי**.
- **אבחנה לפי ה-DMIC** ואבחנות אחרות.
- תיאור המערך הטיפולי/חינוכי במקרה המוצג – מהי התוכנית הטיפולית הכללית ומה מקומך בה (מה כלל הסטינג של העבודה שלך עם הילד, עם משפחתו ועם הצוות הטיפולי/חינוכי הנוסף).
- **תפקוד הילד על פי השלבים ההתפתחותיים** FEDL בתחילת תהליך ההתערבות ובסוף התקופה המוצגת.
- **תיאור הפרופיל האינדיבידואלי** של הילד בתחילת תהליך ההתערבות ובסוף התקופה המוצגת.
- **תיאור הפרופיל המשפחתי** – תארי בקצרה את הפרופיל המשפחתי ואת אופן העבודה עמה.
- **התערבות מקצועית** – תארי כיצד הבנותייך ביחס לילד ומשפחתו השפיעו על תכנית ההתערבות החינוכית-גנית.
- **קטעי הווידיאו** – פרטי על כל קטע וידאו בקצרה באיזו תקופה של התהליך הוא התקיים (כולל תאריך ספציפי), תארי את האינטראקציה הנצפית בקטע, התייחסי למקומו של הילד בסולם ההתפתחותי-רגשי בקטע המובא ופרטי מה היו אסטרטגיות ה-Floortime שבהן השתמשת בכל קטע. הסבירי מדוע השתמשת באותן התערבויות וכיצד הן השפיעו על המהלך בחדר.
- **התבוננות רפלקטיבית** – פרטי בקצרה כיצד העבודה במסגרת מודל ה-DIR בכלל ובמקרה זה בפרט השפיעה עליך באופן אישי ומקצועי. אנא התייחסי לחוזקות ולאתגרים שלך בעבודה בכלל ועם המטופל (ומשפחתו) אותו את מציגה בפרט.

בהצלחה!

הנך מוזמנת לפנות אלינו בכל שאלה או התלבטות במהלך הכנת המקרה

צוות ארגון DIR ישראל

פרטי התקשרות: דוא"ל: dirisrael@gmail.com, טלפון: 054-5365716.